

NOTES BREUS SOBRE LA FLORA DELS PAÏSOS CATALANS

Rebudes fins a l'octubre de 1988

Aquest apartat acull aportacions *notables* a la flora dels Països Catalans (noves florístiques, localitats que eixamplen significativament l'àrea de distribució, etc.) en forma de *notes curtes*. Els autors faran arribar llurs aportacions, acompanyades de la bibliografia corresponent, al Consell de Redacció del *Butlletí*, el qual s'encarregarà de reordenar-les i d'estructurar una bibliografia conjunta. Cadascuna de les notes portarà un títol curt i concís, i anirà signada.

Anogramma leptophylla (L.) Link a València

Anogramma leptophylla (L.) Link és un tàxon escassament representat a les àrees silícies del territori valencià, on solament es coneix de la província de Castelló (GARCÍA-FAYOS *et al.*, 1984; MATEO, 1984). Recentment, va ser recollit a la serra de la Calderona (província de València) fet que fou comunicat verbalment als editors de *Flora Iberica*. Amb la present nota es donen a conèixer les dues localitats valencianes de les quals posseïm material d'herbari: València: mont Picaio (Puçol), serra de la Calderona, 30SYJ39; 370 m; 22-I-1986. M. B. CRESPO, J. R. NEBOT, J. OLCINA & A. SENDRA; VAB 86/530. Font del Berro (Serra), serra de la Calderona, 30SYJ19; 550 m; 6-III-1987. G. MATEO & M. B. CRESPO; VAB 870205.

El comportament ecològic de les poblacions d'aquesta falguereta al territori permet d'enquadrar-les dins fragments del *Selaginello denticulatae* - *Anogrammetum leptophyllae* R. Molinier 1937, puix que es presenta ocupant els replanets terrosos ombrívols dels afloraments silícies del Buntsandstein, situats a l'estatge termomediterrani de microclima subhúmit.

G. MATEO I M. B. CRESPO

Antirrhinum sempervirens Lapeyr. subsp. sempervirens als Pirineus Orientals

Aquesta planta de les roques calcinals de muntanya, endèmica de la serralada pirinenca, té el seu centre de distribució als Pirineus centrals d'on ha estat citada i herboritzada a tots dos vessants diverses vegades (CADEVALL, 1913-37; ROUY & FOUCAUD, 1893-1913; etc.). Del Principat de Catalunya es coneix amb certesa d'algunes contrades occidentals: Salenques (BALLESTERS, in BC659416) i valls d'Espot i de Boí (CARRILLO, 1984). Algunes citacions antigues de les valls d'Andorra (J. PUJOL in CADEVALL, 1913-37; BARNOLA, 1919) no han pogut ser confirmades per autors posteriors (LOSA & MONTSERRAT, 1951; BUCHARD, 1981), els quals les han atribuïdes a confusions amb *Antirrhinum molle* L. Una subspècie diferent, *A. sempervirens* subsp. *pertegasi* (Pau), es fa als Ports de Tortosa.

Hom ha pogut localitzar una petita població d'*Antirrhinum sempervirens* subsp. *sempervirens* al vessant meridional del massís de la Tosa d'Alp (Berguedà, Pirineus orientals; UTM 31T-DG08). Els diferents peus creixen en fissures de roques balmades, en orientacions S a W, a uns 2.000 metres d'altitud, formant part de les comunitats del *Saxifragion mediae*; a fi-

nals de juliol, el moment de la troballa, es trobaven en plena floració. Aquesta localitat és, doncs, la més oriental de l'espècie al vessant sud dels Pirineus, i l'única confirmada del sector est de la serralada; representa, per tant, una ampliació força important de la seva àrea de distribució.

Un plec testimoni ha estat dipositat a l'herbari de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona (BCC).

IGNASI SORIANO I TOMÀS

Brimeura amethystina (L.) Chouard als Pirineus orientals

Liliàcia comuna als Pirineus centrals calcaris. Vers l'est, es fa cada cop més rara, si bé ha estat indicada d'algunes localitats dels Pirineus i dels Prepirineus catalans: serra del Cis (ROMO, 1983a), vall de Boí (NINOT, 1984), Montsec (ROMO, 1983b) i Boumort (PUJADAS, 1981); aquesta darrera constituïa fins ara el límit oriental de l'àrea de distribució de l'espècie. Més al sud, reapareix al Montsant i als Ports de Tortosa (CADEVALL, 1913-37).

Hom l'ha trobada en una localitat del Berguedà, notablement separada tant de l'àrea pirinenca com de l'àrea meridional de la Serralada Prelitoral. Es coneix fins ara de quatre punts, dins un sector de poc més d'un quilòmetre quadrat, al vessant nord de la serra de Picancel (la Quar; UTM DG16): portell de l'Ovellar, sota coll de Tei —dos punts— i base del turó de Salga Aguda. Les altituds van des dels 730 als 1.000 m, i es troba sempre en planells pedregosos i replans de cingles en exposició N, sobre calcàries.

PERE AYMERICH I BOIXADER

Cheilanthes tinai Tod. a Collserola

El gènere *Cheilanthes* Swartz és representat a Catalunya per tres espècies: *C. acrostica* (Balbis) Tod., *C. maderensis* Lowe i *C. tinai* Tod. Les àrees de distribució de cada un no són prou conegudes per diverses raons: a) No sempre s'ha sabut diferenciar-los a l'hora de la determinació. b) Han rebut tres noms indistintament (*C. fragans* (L.) Swartz, *C. odora* Swartz i *C. pteridioides* (Reichard) C.

Chr.), de manera que les citacions amb aquests noms no se sap a quina espècie atribuir-les. c) *C. duriensis* Mend. & Vasc. i *C. corsica* Reichstein & Vida emend. Rasbach & Reichstein són sinònims de *C. tinai*. d) *C. maderensis* ha estat subordinat a la primera de les espècies com *C. pteridioides* (Reichard) C. Chr. var. *maderensis* (Lowe) C. Chr. Hom ha seguit el criteri de tres espècies tal com ho fa MUÑOZ GARMENDIA (1986).

C. acrostica i *C. maderensis* s'assemblen per tenir el raquis castany clar, cobert de pàlees i la làmina glabra o amb poques pàlees hialines; es diferencien perquè el primer té el marge del pseudo-indusi fimbriat i habita fissures de roques preferentment calcàries, mentre que el segon té el marge del pseudo-indusi enter (o lleugerament denticulat) i és silicícola. *C. tinai* es caracteritza pel raquis fosc, sense pàlees, però cobert tant ell com la làmina de pèls glandulosos. És una espècie que s'estén per l'W de la regió mediterrània i és un casmòfit silicícola. N'existeixen nombroses citacions del centre i de l'oest peninsular, però és rara als Països Catalans.

Hom ha recollert *C. tinai* a Sant Pere Màrtir (Collserola), UTM DF28. S'hi troba entre 300 i 330 m d'altitud, en orientació al SE i sobre esquistes, en un coster intensament erosionat (sòl tipus xerorthent). Es tracta d'un vessant de fort pendent, bastant rocós, amb vegetació de l'*Hyparrhenietum hirtopubescens*, amb la particularitat que *C. tinai* hi conviu amb *C. maderensis*. Aquell és freqüent a les roques que regalimen aigua temporalment, mentre que *C. maderensis* tendeix a ocupar els replans terrosos on creix amb *Hyparrhenia hirta* ssp. *pubescens*.

Cal afegir aquesta citació a les dues existents a Catalunya: la de REICHSTEIN & VIDA (1973) de l'Alt Empordà i la de MUÑOZ GARMENDIA (1986) que es refereix a la província de Barcelona i que cal suposar que correspon a la revisió d'un plec de P. Montserrat procedent del Maresme. No ha estat possible de comprovar els plects d'herbari de la citació de l'Empordà, però s'ha trobat l'espècie a Cadaqués, no lluny de la localitat indicada per REICHSTEIN & VIDA (1973). A l'herbari de l'Institut Botànic de Barcelona hi ha dos plects recollerts per P. Montserrat al turó de la Guàrdia (Maresme), tots dos de la mateixa data (7-I-46). El primer plec (BC

622223) ha estat revisat per MUÑOZ GARMENDIA (1986), el qual hi trobà exemplars de *C. tinaei* i de *C. maderensis*, un indicatiu que aquestes espècies poden conviure en una mateixa localitat (com també ho indiquen REICHSTEIN & VIDA (1973) i s'ha observat tant a Sant Pere Màrtir com a Cadaqués). El segon plec (BC 97471) fou revisat per S. Rivas Martínez i determinat com a *C. maderensis*. No obstant això, presenta tots els caràcters de *C. tinaei*.

Atesa l'abundància relativa de *C. maderensis* i *C. tinaei* a la localitat de Sant Pere Màrtir, és presumible la presència de l'híbrid *C. x kochiana* Rasbach, Reichstein & Schneller.

Finalment cal esmentar l'existència d'*Asplenium septentrionale* (L.) Hoffm. al mateix vessant de Sant Pere Màrtir a l'altitud de 320 m.

Els plecs de les espècies citades es troben a l'herbari de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona (BCC).

L. SÁEZ I J. VICENS

Elatine macropoda Guss. (*E. campylosperma* Seub.) als Països Catalans

Petit hidròfit recollit a Santa Cristina d'Aro (Baix Empordà), a Roca Alba (DG 92), a 230 m, en cassoles granítiques omplertes temporalment per aigua de pluja. Espècie molt poc freqüent al país, d'on només era citada d'Argelès i Roses (CADEVALL, 1913-1937, 1: 332). A l'herbari BC (11188) sols n'hi ha un exemplar de Menorca recollit per Rodríguez el 1876 que sembla que correspon a *E. hydropiper* var. *pedunculata* (det. O. Bolòs). Recentment ha estat citada del centre de la Península, on sembla que es troba en expansió (VELAYOS & CIRUJANO, 1988).

La planta, juntament amb *Callitriche brutia* Petagna i la molsa *Amblystegium* sp., pobla les cassoles més profundes on l'aigua roman més temps, mentre que a les menys excavades hi creix *Sedum andegavense* (DC.) Desv.

LLUÍS VILAR, JOAN PEDROLA
I XAVIER VIÑAS

Isoetes histrix Bory a Mallorca i Menorca

Aquesta espècie ha estat recollida durant la primavera de 1986 a les illes de Menorca i Mallorca. La localitat de Menorca es troba al vessant nord de s'Enclosa, vers Son Pons (Ferrerries, 31TEE82, 85 m s.m.) en un *Isoetion durieui* envoltat per la brolla del *Cistion* i els pradells secs del *Linario-Helianthemum guttati*. Acompanyant *Isoetes histrix* hi ha d'altres espècies pròpies de l'*Isoetion* (*Juncus capitatus*, *J. bufonius*, *Lotus parviflorus*, *Cicendia filiformis*, *Aira elegantissima*, *Radiola linoides*). A Mallorca ha estat recollit sota el monestir de Lluc, a la vall d'Aubarca, vers Son Llobera (Escorca, 31TDE-80, 340 m s.m.), en un *Isoetion* situat enmig dels camps de conreu, amb *Mentha pulegium* i moltes espècies arvenses banals. *Isoetes histrix* ha estat recentment citat de Mallorca per ROSSELLÓ & ALOMAR (1987) (com a *Isoetes histrix*) de la mateixa vall d'Aubarca.

Alguns dels exemplars examinats, principalment els provinents de Mallorca, tenen les dents laterals de les esquames basals curtes, no setàcies, per la qual cosa podrien assimilar-se a la varietat *desquamata* A. Br. Aquests exemplars poden ésser confosos amb *Isoetes durieui* Bory, del qual es distingeixen, però, per la morfologia de les espores. Caldria verificar la presència d'*Isoetes durieui* a Mallorca, ja que ni nosaltres ni PRADA (1986) no hem vist mai exemplars mallorquins d'aquesta espècie.

ENRIC BALLESTEROS

Ridolfia segetum Moris a Catalunya

Espècie segetal rara al Principat, on s'ha pogut herboritzar a les comarques del Gironès (Cornellà de Terri i Porquerres, DG 68) i la Selva (Vilobí d'Onyar, DG 73). L'única notícia de la seva presència a les comarques gironines és un exemplar de l'herbari F. Trèmols de Palamós (Baix Empordà, BC 659148); també n'hem vist un exemplar del Prat de Llobregat (A. Bolòs *in* BC).

Pel que hom ha pogut comprovar els dos darrers anys, *R. segetum* no es comporta pas com una planta segetal pròpia-

ment dita, sinó com una espècie accidental que creix ran de camins i marges de carretera.

LLUÍS VILAR I XAVIER VIÑAS

BIBLIOGRAFIA

- BARNOLA, J. 1919. Flora vascular del Principado de Andorra. *Mem. Soc. Iber. Cien. Nat.*, 1. Zaragoza.
- BOLÒS, O. DE & VIGO, J. 1984. *Flora dels Països Catalans. Vol. I.* Barcino. Barcelona.
- BOUCHARD, J. 1981. *Primer herbari de la flora d'Andorra.* Institut d'Estudis Andorrans. Perpinyà.
- CADEVALL, J. et al. 1913-1937. *Flora de Catalunya.* Barcelona.
- CARRILLO, A. 1984. *La flora i la vegetació de l'alta muntanya de les Valls d'Espot i de Boí (Pirineus Catalans).* Tesi doctoral. Universitat de Barcelona.
- GARCÍA-FAYOS, P., AGUILLELLA, A., MANSANET, J. & MATEO, G. 1984. Datos florísticos sobre la Serra Calderona (Valencia). *Collect. Bot.*, 15: 241-247.
- LOSA, M. & MONTSERRAT, P. 1951. *Aportación al conocimiento de la flora de Andorra.* Instituto de Estudios Pirenaicos. Zaragoza.
- MATEO, G. 1984. Contribución al conocimiento de la flora pteridofítica valenciana. *Acta Bot. Malacitana*, 9: 97-104.
- MUÑOZ GARMENDIA, F. 1986. *Cheilanthes Swartz.* In: CASTROVIEJO et al. (eds.), *Flora Iberica*: 44-51. CSIC. Madrid.
- NINOT, J. M. 1984. *La flora i la vegetació de l'estatge montà de les Valls d'Espot i de Boí (Pirineus Catalans).* Tesi doctoral inèdita. Universitat de Barcelona.
- PÉREZ CARRO et al. 1985. Aportación al conocimiento del género *Cheilanthes* en la Península Ibérica. *Acta Bot. Malacitana*, 10: 27-32.
- PRADA, C. 1986. *Isoetes L.* In: S. CASTROVIEJO et al. (eds.), *Flora Iberica*: 15-20. CSIC. Madrid.
- PUJADAS, J. 1981. Contribució al coneixement florístic de la Serra de Boumort (Prepirineu català). I. *Fol. Bot. Misc.*, 2: 57-63.
- REICHSTEIN, T. & VIDA, G. 1973. *Cheilanthes corsica* spec. nova. *Candollea*, 28: 83-91.
- ROMO, A. 1983a. Dades per a la flora de la Serra del Cis. *Collect. Bot.*, 14: 523-536.
- ROMO, A. 1983b. *Flora i vegetació del Montsec (Prepirineus catalans) i muntanyes veïnes.* Tesi doctoral inèdita. Universitat de Barcelona.
- ROSSELLÓ, J. A. & ALOMAR, G. 1987. Dos Pteridófitos nuevos para la flora balear. *Acta Bot. Malacitana*, 12: 256.
- ROUY, G. & FOUCAUD, J. 1893-1913. *Flore de France.* Tours.
- SÁENZ DE RIVAS, C. & RIVAS MARTÍNEZ, S. 1979. Revisión del género *Cheilanthes* (Sinopteridaceae) en España. *Lagascalia*, 8: 215-248.
- VELAYOS, M. & CIRUJANO, S. 1988. Notas sobre higrófitos peninsulares, II. *An. Jard. Bot. Madrid*, 45 (1): 349-351.